

Ábécé és nyelvtanulás

Tantárgyreform az ELTE római jogi tanszékén

A római jog évtizedeken keresztül megtűrt tárgy volt az egyetemeken. Az utóbbi időben a helyzet szerencsére megváltozott. Az ELTE-n nemrég bevezették a tantárgyreformot, amiben része volt dr. Hamza Gábor egyetemi tanárnak, a római jogi tanszék vezetőjének. A professzor könyvekkel zsúfolt szobájában fogad. A falon a nagy elődök képei. Egyik diákja éppen búcsúzik. Most jött haza Münchenből, ahol ösztöndíjasként tanult. Egy másik Bécsben próbált új ismeretekre szert tenni. Még beszélgetünk, többször nyílik az ajtó, csöng a telefon. Itt nincs fényévnyi távolság tanszékvezető és diák között. Szemmel láthatólag jó a kapcsolatuk. Dr. Hamza Gábor hat nyelven: angolul, franciául, németül, olaszul, oroszul, spanyolul ad elő, de beszél még portugálul és olvas hollandul, latinul meg ógörögül. A tanszék életében bekövetkezett változásokról kérdezem.

A római jog olyan politikailag semleges tárgy, amely nemzetközi jellegű, a jog ábécéje, és most, amikor a jogot nem csupán egy adott állam jogszabályai összességének tekintjük, meg nő a szerepe. Ez az a közös nyelv, amely hidat képez a legkülönbözőbb államok között, és pedig nem csak Európában. Lényegesen magasabb lett az előadások száma, ami megkönnyíti a kapcsolattartást a hallgatókkal. De ennél is fontosabb, hogy a római jogi tanszék hangolja össze a különböző nyelvtérletek jogrendszerének megismerését szolgáló nyelvi körök működését. 1988 őszén alakult meg az angol (Henry Bracton), a francia (Jean Bodin), a német, olasz, orosz és spanyol nyelvi kör, 1989 januárjában pedig a különböző köröket koordináló tanács. Ez komoly feladatokat ró a tanszékre, de nagyon szívesen csináljuk, mert máris vannak kézzelfogható eredményei a munkának.

Idegen nyelven folyik az oktatás ezekben a körökben?

Igen. Mostanában jutottunk el odáig, hogy a római jogi tanszékre benyújtott disszertációk írói között sokan vannak, akik éppen itt kaptak kedvet a témához. Diákcseréket is sikerült szerveznünk, 1989-ben tíz hallgató jutott ki az Egyesült Államokba a Henry Bracton körből. Elindítottuk az idegen nyelvű kiadványsorozatunkat.

Megjelent a római jog európai továbbélését tárgyaló sorozat első kötete németül, osztrák és német jogászprofesszorok tanulmányaival. Hamarosan napvilágot lát az angol-amerikai tanulmányok első kötete, és tervezzük egy francia, olasz és spanyol nyelvű kiadványsorozat megindítását is. A hallgatókkal lefordítottuk az amerikai alkotmányt bemutató kötetet, amely az Egyesült Államokban több száz ezer példányban jelent meg.

Az egyházjog is a tanterv része...

Igen, az egyes egyházak és felekezetek jogát bemutató speciálkolégiumokat is mi szervezzük, ami nem választható el egészen a nyelvi köröktől, hiszen itt is alapfeltétel a nyelvtudás. 1988. decembere óta fakultatív tárgyként a tanterv része a katolikus egyházjog, 1990-től a héber, amit egy ideig angolul tanítottunk, és most vezettük be a protestáns egyházjog című kolégiumot.

Ma már sokkal több lehetőségük van a hallgatóknak a nyelvtanulásra...

Igen, a Tempus-programnak köszönhetően többet utazhatnak külföldre, s aktív részvételük a nyelvi körökben ehhez sokat segít.

Hogyan változott a tanszék megítélése?

Továbbra is elsőös tárgya a római jog, de a tanszék – éppen a nyelvi körök munkájában való aktív részvételének köszönhetően – a szigorlat után is kapcsolatban marad a hallgatókkal, a felsőbb évesekkel is. Most a posztgraduális képzést is adó külföldi intézmények velünk, a római jogi tanszékkel keresik a kapcsolatot. Lényeges változás tapasztalható tehát.

On Europa-szerte tart előadásokat: a múlt héten Párizsban járt, és hamarosan az új bukkaresti Magyar Intézetben ad elő, ön lesz az első vendég...

1985-86-ban a Római Állami Egyetem kért fel, hogy tartsak előadásokat vendégprofesszorként a római jog és a kelet-európai országok jogrendszerének összefüggéseiről. A második szemeszterre mentem ki, meglepően nagy volt az érdeklődés: több éven át, százhusz hallgató irakozott be. Arra törekedtem, hogy bemutassam, mennyire jelentős szerepet kapnak a közép-európai országokban a jogi hagyományok a politikai, gazdasági átalakulások során. Oroszországban például érdekes jelenséget figyelhetünk meg. A német jogászok viszonylag könnyen

tájékoztatóknak az orosz jogrendszerben, aminek világosan nyomon követhető történeti magyarázata van. Az 1964. évi orosz polgári törvénykönyv nem más, mint az 1923-ban hatályba lépett első szocialista típusú Ptk. utóda, ami viszont az 1913-ban, a cári Oroszországban elkészült törvénytervezet átvétele, az pedig nem más, mint az 1900. január 1-jén hatályba lépett német polgári törvénykönyv szinte szó szerinti fordítása. Ennek az a magyarázata, hogy az 1880-as években Berlinben orosz jogi intézetet alapítottak, és a legkötőbb orosz jogászok két nemzedéke itt tanult. Gohjbark, az 1923-as Ptk. atyja is.

Bukarestben miről fog beszélni?

Az alkotmányosság és a civil társadalom fejlődéséről a kelet-európai országokban, illetve szűkebb szakmai körben a kodifikáció történetéről a kelet-európai országokban.

Az ön kezdeményezésére jöttek létre jogi szakkönyvtárak a világ különböző országaiban magyar intézeteiben és egyetemeiken...

Az első magyar jogi szakkönyvtárát Rómában állítottuk fel 1988. májusában a Magyar Akadémián. A következő 1988. decemberében Bécsben, az akkor alakuló Európai Jogi Intézetben, a harmadikat Párizsban a Sorbonne Összeilasonlló Jogi Intézetében 1989. júniusában, egy másikat most Párizsban, a Magyar Intézetben. Tervezzük, hogy létesítsünk egyet Madridban is, és Rómában felújítjuk a már létező, kissé elavult állományt. Az Egyesült Államokban öt egyetemet láttunk el a hazai jogot bemutató szakkönyvekkel: a New York-i Egyetem jogi karát, Chicagóban a legtekintélyesebb magánegyetemet, a syracuse-i, bloomingtoni egyetemet és Atlantában, a dél központiában, az Emory egyetemet. Tervezzük új könyvtárak felállítását Mexikó városban, Izraelben, Dél-Afrikában, Japánban, Ausztráliában és néhány latin-amerikai országban.

Milyen forrásból fedezik a költségeket?

Az államnak nündez eddig egyetlen fillérébe sem került, mert a nagy jogi kar, a Legfelsőbb Biróság, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, az Alkotmánybiróság, a Legfőbb Ügyészség, a Magyar Tudományos Akadémia segítségével ingyen jutottam hozzá a könyvanyaghoz,

amelyet diplomáciai postával juttunk el az egyes országokba.

A köztudatban az él, hogy sok a jogász, hogy ma mindenki jogász, pedig nemzetközi összehasonlításban nagyon kevés a társadalomtudományi területeken tanuló diák...

Valóban nagyon kevés a jogász. Ausztriában például jóval magasabb a számuk, mint nálunk, pedig a lakosság lélekszáma ott nem éri el a nyolcmilliót; Svájcban, amelynek a lakossága jóval kisebb, hat jogi kar van, s a nálunk jóval nagyobb országokról még nem is beszéltem, ott sorra rendre alapítják az új jogi karokat. A jogázképzés színvonalát is feltétlenül emelnünk kell. Előnyt élveznek azok, akik idegen nyelveket beszélnek, hiszen ahhoz, hogy az európai jogrendszerbe beilleszthető legyen a magyar, ez elengedhetetlenül szükséges. Egyrészt mennyiségi, másrészt minőségi követelmények jelentkeznek, amelyek igen nagy erőpróba elé állítják a jogi karokat.

Van-e lényeges különbség a hazai egyetemeiken kiadott jogi diplomák között?

Az én megítélésem szerint nincs, mind a négy kar európai színvonalon működik, annyi különbség lehet, hogy bizonyos tárgyak nagyobb súllyal szerepelnek. A tanrend lényegében egységes. Kíváncsian lenne azonban a jogázképzés időtartamának felemelése négy és fél évről ötre. Miskolcon ez kísérletképpen már meg is történt. De ennek nyilvánvalóan anyagi vonzatai is vannak. A legfontosabb feladat most a minőség emelése, amire a jelenlegi helyzetben is van lehetőség. A legtöbb tárgyból nincsenek tankönyvek, ez részben nehézséget jelent, de a hallgatók így rá vannak kényszerítve arra, hogy hazai és nemzetközi szakirodalmat olvassanak, ne csak a szűk tananyagot fogadják be.

És megteszik?

A legtöbbjük igen.

Hol helyezkednek el a végzetek?

Korábban a hallgatók nagy része a közigazgatásban talált állást. Most úgy tűnik, hogy súlyponti eltolódások következnek be. A gazdasági és a bírói szféra kínál sok jogász számára elhelyezkedési lehetőséget. Például a közigazgatási bíróságokat azért nem lehet felállítani, mert nincs elég bíró.

Ferch Magda

A tejtésztvérek egymásra utaltság

Németh László Közép-európai Akadémia Sopronban

A KÖZÉPKORI VÁROS, amelyet hosszabb ideig még Mátyás király is lakott, mintha visszakapta volna régi arculatát. Az elvarázsolt királykisasszony újra előtűnt az 1945 utáni szűrés és nyomozás kizsáradt varázsa

szakot az egyetemen. Felvettem a kapcsolatot az Amerikába elszármazott rokonok utódaival, akikkel már csak angolul lehet szót váltani, levelezni.

Talán ez a magasság hozta létre a soproni

gyerekcipőben járó iskolánk lépéseit magukhoz igazítsák.

A soproniak azzal kezdtek, hogy előbb hetenként jöttek össze Rónai Judit gimnáziumában. Majd önálló helyet találtak maguknak

előadásokon, vitán néprőiskolások

A mostani ősvettem, időmőltó este – a bemutatás dokum A törvén